

Eva byla naštěstí hovorná. Od té doby, co se neviděli, se mnoho událo: přestěhovala se do jiného města a hlavně: vdala se tam za moudrého staršího muže, který v ní našel nenahraditelnou přítelkyni, neboť, jak víme, Eva má velký dar kamarádství, kdežto lásku s jejím sobectvím a hysterií neuznává.

Nastoupila také nové zaměstnání. Dost si vydělá, ale má se co ohánět. Zítřka ráno tam musí zase být.

"Cože! Tak kdy chceš odjet?" zděsila se Markéta.

"V pět ráno mi jede rychlík."

"Panebože, Evičko, to budeš muset ve čtyři vstávat! To je hrůza!" a pocítila v té chvíli ne snad zlost, ale přece jakousi trpkost, že u nich Karlova maminka zůstala. Neboť Eva bydlí daleko, má málo času, a přesto si ušetřila tuto neděli pro Markétu, která se jí teď nemůže věnovat, jak si to představovala, protože přízrak Karlovy maminky je tu stále s nimi.

Markéta přišla do špatné nálady, a protože jedna nepříjemnost přivolá vždycky další, zazvonil v té chvíli telefon. Karel zvedl sluchátko. Jeho hlas byl nejistý, odpovídal podezřele lakonické a mnohoznačné. Markétě se zdálo, že volí slova opatrně, aby skryl smysl svých vět. Byla si jista, že si s nějakou ženou domlouvá schůzku.

"Kdo to byl?" zeptala se. Karel odpověděl, že kolegyně ze sousedního města má přijet příští týden a chce s ním něco projednat. Od té chvíle Markéta nepromluvila ani slovo.

Byla tak žárlivá?

Před lety, v prvním údobí jejich lásky, nepochybně ano. Jenomže roky plynuly a to, co dnes prožívá jako žárlivost, je už spíš jen zvyk.

Řekněme to ještě jinak: Každý milostný vztah spočívá na nepsaných úmluvách, které milenci uzavřou neprozřetelně v prvních týdnech lásky. Jsou ještě jako ve snách,

ale zároveň, aniž to vědí, sepisují jak nesmiřitelní advokáti podrobné podmínky smlouvy. Ó milenci, buďte opatrní v těch nebezpečných prvních dnech! Budete-li nosit tomu druhému snídani do postele, budete to musít dělat navěky, nechcete-li být obviněni z nelásky a zrady!

Už v prvních týdnech se mezi Karlem a Markétou rozhodlo, že Karel bude nevěrný a Markéta se s tím smíří, že však Markéta bude mít právo být tou lepší a Karel se bude před ní cítit vinen. Nikdo nevěděl lépe než Markéta, jak je to smutné, být tím lepším. Byla tím lepším jen proto, že jí nic lepšího nezbyvalo.

Markéta ovšem věděla v hloubi duše, že ten telefonický hovor je sám o sobě nicotný. Ale nešlo o to, co *byl*, nýbrž co *představoval*. Obsahoval ve výmluvné zkratce celou situaci jejího života: všechno dělá jen kvůli Karlovi a pro Karla. Stará se o jeho maminku. Seznamuje ho se svou nejlepší přítelkyní. Daruje mu ji. Jen kvůli němu a jeho potěšení. A proč to všechno dělá? Proč se snaží? Proč jako Sysifos valí do kopce ten kámen? Ať dělá, co dělá, Karel je duchem jinde. Domlouvá si schůzku s jinou ženou a stále ji uniká.

Když chodila na gymnázium, byla nezvládnutelná, nepokojná a skoro příliš plná života. Starý profesor matematiky ji rád škádlil: "Vás, Markéto, nikdo neuhlídá! Lituji předem vašeho manžela!" Pyšně se smála, ta slova jí zněla jak šťastná věštba. A pak se jí náhle, ani neví jak, dostalo úplně jiné role, proti jejímu očekávání, proti její vůli i vkusu. A to všechno, že nedávala pozor ten týden, když nevědouc sepisovala smlouvu.

Už ji to nebaví, být pořád tou lepší. Všechna léta jejího manželství na ni najednou dopadla jako těžký pytel.

7.

Markéta byla čím dál zatrpklejší a Karlova tvář se pokrýla hněvem. Evu přepadla panika. Cítila se odpovědná za jejich manželské štěstí a snažila se proto zvýšenou povídavostí rozptýlit mraky, které naplnily místnost.

Ale bylo to nad její síly. Karel, popuzen nespravedlností tentokrát tak očividnou, zarytě mlčel. Markéta, protože neuměla ovládnout svou zatrpkllost ani snést manželův hněv, vstala a odešla do kuchyně.

Eva se snažila mezitím přesvědčit Karla, aby nekazil večírek, na který se všichni tak dlouho těšili. Ale Karel byl nesmířitelný: "Jednou přijde chvíle, kdy člověk už dál nemůže. Už jsem unaven! Pořád jsem z něčeho obžalován. Už mě to nebaví, pořád se cítit vinen! Kvůli takové blbosti! Kvůli takové blbosti! Ne, ne. Nemůžu ji už vidět. Vůbec ji už nemůžu vidět." Pokračoval takto stále dokola a Eviny prosebné přímluvy odmítal slyšet.

Nechala ho tedy samotného a odešla za Markétou, která se krčila v kuchyni a věděla, že se stalo něco, co se nemělo stát. Eva jí dokazovala, že ten telefon přece nijak neopravňuje její podezření. Markéta, která v hloubi duše věděla, že není tentokrát v právu, odpovídala: "Když já už dál nemůžu. Je to pořád stejné. Rok co rok, měsíc co měsíc, pořád jen samé ženské a samé lži. Já už jsem unavena. Unavena. Já už toho mám dost."

Eva pochopila, že s oběma manželi je obdobně nesnadná řeč. A rozhodla se, že onen nejasný záměr, s nímž sem přijela a o jehož čestnosti si nebyla zprvu jista, je správný. Má-li jim pomoci, nesmí se bát jednat samostatně. Ti dva se mají rádi, ale potřebují, aby z nich někdo sňal břemeno, které nesou. Aby je osvobodil. Plán, s kterým sem přijela, není proto jen v jejím vlastním zájmu (ano, to by-

lo nepochybné, že byl především v jejím zájmu, a právě tím se trochu trápila, protože vůči svým přátelům nechtěla nikdy jednat jako sobec), ale i v zájmu Markéty a Karla.

"Co mám dělat?" řekla Markéta.

"Jdi za ním. Řekni mu, ať se nezlobí."

"Ale já ho nemůžu vidět. Vůbec ho nemůžu vidět."

"Tak sklop oči. Bude to o to dojemnější."

8.

Večírek je zachráněn. Markéta vytahuje slavnostně láhev a podává ji Karlovi, aby jako startér na Olympiádě zahájil velkým odzátkováním závěrečný běh. Víno teče do tří sklenic a Eva kráčí houpavým krokem ke gramofonu, vybírá desku a pak už za zvuku hudby (není to tentokrát Bach nýbrž Ellington) nepřestává kroužit pokojem.

"Myslíš, že maminka už spí?" ptá se Markéta.

"Snad by bylo rozumnější dát jí dobrou noc," radil Karel.

"Když jí půjdeš dát dobrou noc, ona se zas rozpovídá a další hodina je pryč. Viš, že Eva brzo ráno vstává!"

Markétě se zdá, že už dnes ztratili příliš mnoho času. Bere přítelkyni za ruku a místo za maminkou odchází s ní do koupelny.

Karel zůstává v pokoji jen s hudbou Ellingtona. Je rád, že se mrak hádky rozplynul, ale na průběh večera se netěší. Ta malá příhoda s telefonem mu náhle odhalila, co si odmítal přiznat: je unaven a do ničeho se mu nechce.

Už před mnoha lety ho Markéta přiměla, aby se miloval dohromady s ní i se svou milenkou, na niž žárlila. Zatočila se mu tehdy hlava vzrušením nad tou nabídkou! Ale mnoho radosti mu ten večer nepřinesl. Naopak, by-

la to hrozná námaha! Dvě ženy se před ním líbaly a objímaly, ale ani na okamžik nepřestávaly být sokyněmi bedlivě sledujícími, které z nich se věnuje víc a ke které je něžnější. Vážil opatrně každé své slovo, odměřoval každý dotek a více než milencem byl diplomatem, úzkostlivě ohleduplným, pozorným, slušným a spravedlivým. Stejně neuspěl. Jednu chvíli se uprostřed milování rozplakala milenka, podruhé upadla do hlubokého mlčení Markéta.

Kdyby byl mohl uvěřit, že Markéta vyžadovala jejich malé orgie z čiré smyslnosti - jako ta horší z nich dvou - byl by se z nich byl jistě radoval. Ale protože už na začátku bylo stanoveno, že tím horším bude on, viděl v její prostopášnosti jen její bolestné sebezapření, její ušlechtilou snahu vyhovět jeho polygammním spádům a proměnit je v součást manželského štěstí. Je navždy poznamenán pohledem na ránu její žárlivosti, kterou otevřel v počátcích jejich lásky. Když ji viděl, jak se líbá s jinou ženou, chtělo se mu před ní pokleknout a odprošovat ji.

Ale copak jsou prostopášné hry cvičením v kajícnosti?

A tak ho jednou napadlo, že má-li být milování ve třech veselé, nesmí mít Markéta pocit, že potkává svou sokyni. Musí si přivést svou vlastní přítelkyni, která Karla nezná a nemá o něho zájem. Proto vymyslel to lstivé setkání Markéty a Evy v sauně. Plán se zdařil: z obou žen se staly přítelkyně, spojenkyně, spiklenky, které ho znásilňovaly, hrály si s ním, bavily se na jeho účet a společně po něm toužily. Karel doufal, že se Evě podaří vytlačit bolavost lásky z Markétiny mysli a on bude moci konečně být volný a neobžalován.

Ale teď zjišťuje, že co bylo před lety stanoveno, nedá se nijak změnit. Markéta je stále stejná a on je stále obžalovaný.

Tak proč vůbec seznamoval Evu s Markétou? Proč se s

nimi
selou
dal s
Ja
vala
Ar
ný sl
li Ev
pada
Ka
obou
mít ž
se m
příbě
A
být p

9.

To
vě ne
před
poby
se sta
buzn
Koh
Na
stejn
světě
No
la čas
Důle
dí, po
kdy p

ce, která jí sahala přesně tam, kde končilo černé ohanbí. Když uviděla maminku, lekla se, ale nemohla už ustoupit, musela se na ni usmát a jít dál do pokoje směrem ke křeslu, do něhož chtěla rychle skrýt svou chatrně zahalenou nahotu.

Karel věděl, že hned za ní jde Markéta a tušil, že bude ve večerních šatech, což v jejich společné řeči znamenalo, že bude mít jen korále kolem krku a kolem pasu rudou sametovou šerpu. Věděl, že by měl něco udělat, aby zabránil jejímu příchodu a uchránil maminku úleku. Ale co měl udělat? Měl snad zakřičet *nechoď sem?* Anebo *obleč se honem, je tu maminka?* Možná že se dal najít i chytřejší způsob, jak zadržet Markétu, ale Karel neměl na rozmyšlenou víc než jednu, dvě vteřiny a během nich ho nenapadlo vůbec nic. Naplnila ho naopak jakási euforická malátnost a zbavovala ho duchapřítomnosti. Neudělal tedy nic, takže Markéta stanula na prahu místnosti a byla opravdu nahá, jen s korály a šerpou kolem pasu.

A právě v té chvíli se maminka obrátila na Evu a řekla s velmi vlídným úsměvem: "Chystáte se už jistě spát a já vás tady zdržuji." Eva, která viděla koutkem oka Markétu, říkala, že ne, a skoro to křičela, jako by chtěla svým hlasem přikrýt tělo přítelkyně, která se teď konečně vzpamatovala a couvla do předsíně.

Když se za chvíli vrátila, oblečena do dlouhého županu, maminka znovu opakovala, co před chvílí řekla Evě: "Markéto, já vás tu zdržuji, jistě byste už chtěli spát."

Markéta by jí byla už už přisvědčila, ale Karel vrtěl ve se hlavou: "Kdepak, maminko, jsme rádi, že jsi tu s námi." A tak jim maminka mohla konečně vyprávět, jak to bylo s recitací na slavnostním shromáždění po první světové válce, kdy se rozpadlo Rakousko-Uhersko a pan ředitel pozval bývalou žákyni gymnázia, aby přišla přednést vlasteneckou báseň.

Obě mladé Karel ji poslou-
ní: Příběh o za-
šel ho mnoho
ho zajímalo, a
maminka vyp-
se podobá vel-
něčko sedmite-
ká pěst pana i
kavost dvou r

To se Karlo
a Markétu. Je-
jich košílkou
otázky o panu
a nakonec ma-
teneckou báse-

Maminka s
recitovat báse-
když jí bylo tř-
ale verše o vár-
ho nedostatku
to, jestli si vzp-
vala si je. Be-
jesličkám. By-
vrtěla nad se-

Eva začala
vzpomněla si
"Víš, Karle, k

11.

Karel se po-
"Noru? Paní
Pamatoval

kyni. Byla to oslnivě krásná žena, vysoká, s nádhernou tváří panovnice. Karel ji neměl rád, protože byla pyšná a nepřístupná, ale nemohl s ní přitom nikdy spustit zrak. Jaká je proboha podobnost mezi ní a veselou Evou?

“Ano,” pokračovala maminka. “Nora! Jen se na ni podívej! Ta vysoká postava! I ta chůze! I tvář!”

“Stoupni si, Evo,” řekl Karel.

Eva se bála stoupnout, protože si nebyla jista, zda jí krátká košilka zakrývá dostatečně ohanbí. Ale Karel tak naléhal, že nakonec musila poslechnout. Stála s připaženými rukama stahovala košilku nenápadně dolů. Karel ji napjatě pozoroval a najednou se mu opravdu zdálo, že se podobá Noře. Ta podoba byla vzdálená, těžko zachytitelná, zjevovala se jen v krátkých záblescích, které hned zase zhasínaly, ale které chtěl Karel zadržet, protože toužil vidět v Evě krásnou paní Noru trvale a dlouze.

“Otoč se ze zadu,” poručil jí.

Eva se nechtěla otočit, protože myslila pořád na to, že je pod košilkou nahá. Ale Karel trval na svém, přestože i maminka teď protestovala: “Nemůžeš tady se slečnou cvičit jak s vojákem!”

“Ne, ne, já chci, aby se otočila ze zadu,” trval na svém Karel a Eva ho konečně poslechla.

Nezapomínejme, že maminka velmi špatně viděla. Patníky se jí jevily jako dědinka, Eva jí splývala s paní Norou. Ale stačilo přivřít oči a Karel by též mohl považovat patníky za domky. Což mamince nezáviděl celý týden její perspektivu? Přivíral tedy oči a viděl před sebou místo Evy dávnou krasavici.

Měl na ni nezapomenutelnou a tajnou vzpomínku. Byly mu asi čtyři roky, maminka s paní Norou s ním byli v nějakých lázních (nemá nejmenší tušení, kde to bylo) a on na ně měl čekat v prázdné šatně. Trpělivě tam stál, opuštěn mezi odloženými ženskými šaty. Pak vešla do míst-

nosti vysoká, nádherná, nahá žena, obrátila se k dítěti zády a natáhla se k věšáku na stěně, na němž visel její koupací plášť. Byla to Nora.

Nidky neztratil z paměti obraz toho napnutého nahého těla, viděného ze zadu. Byl maličký, díval se na ně zdola, ze žabí perspektivy, jako kdyby se dnes díval vzhůru na pětimetrovou sochu. Byl těsně u něho, a přece mu byl nesmírně vzdálen. Dvojnásobně vzdálen. Vzdálen v prostoru i čase. To tělo se nad něho tyčilo daleko do výše a bylo od něho odděleno nedohledným množstvím let. Ta dvojí dálka probouzela v čtyřletém chlapci závať. Pocítil ji teď v sobě znovu s nesmírnou intenzitou.

Díval se na Evu (stála stále zády k němu) a viděl paní Noru. Byl od ní vzdálen dva metry a jednu nebo dvě minuty.

“Maminko,” řekl, “bylo to strašně hezké, že sis s námi přišla popovídat. Děvčata už ale chtějí spát.”

Maminka skromně a poslušně odešla a on hned vyprávěl oběma ženám svou vzpomínku na paní Noru. Dřep si před Evu a otočil si ji k sobě znovu ze zadu, aby mohl jít očima po stopách dávného chlapečkova pohledu.

Únava byla rázem pryč. Strhl ji na zem. Ležela na břichu, on dřepěl u jejích pat, klouzal zas pohledem po jejích nohách vzhůru k zadku, a pak se na ni vrhl a miloval ji.

A bylo mu, jako by ten skok na její tělo byl skok přes nesmírný čas, skok chlapečka, který se vrhá z věku dětství do věku muže. A tak jak se na ní pak pohyboval, dopředu a dozadu, zdálo se mu, že opisuje stále ten pohyb z dětství do dospělosti a zpět, pohyb od chlapečka, který se bezmocně dívá na obrovské tělo ženy, do muže, který to tělo svírá a krotí. Ten pohyb, jenž obvykle měří sotva patnáct centimetrů, byl dlouhý jak tři desetiletí.

Obě ženy se přizpůsobily jeho divokosti a on přešel zá-

hy od paní Nory k Markétě a pak zase k paní Noře a zase zpět. Když už to trvalo velmi dlouho, musil si na chvíli vydechnout. Bylo mu nádherně, cítil se silný jako nikdy dříve. Lehl si do křesla a díval se na obě ženy, které ležely před ním na širokém gauči. V té krátké chvíli malého odpočinku, neviděl před sebou paní Noru, ale své dvě staré přítelkyně, svědkyně svého života, Markétu a Evu, a připadal si jak velký šachista, který právě zdolal soupeře na dvou šachovnicích. To přirovnání se mu strašně líbilo a neuměl se zdržet, aby je nevyslovil nahlas: "Jsem Bobby Fischer! Jsem Bobby Fischer," křičel ve smíchu.

12.

Zatímco Karel vykřikoval, že si připadá jako Bobby Fischer (který přibližně v té době vyhrál na Islandu šachové mistrovství světa), Eva a Markéta ležely k sobě přitíštěny na gauči a Eva zašeptala své přítelkyni do ucha: "Platí?"

Markéta odpověděla, že platí a přisála se jí na rty.

Když byly před hodinou spolu samy v koupelně, Eva ji požádala, aby někdy přišla na oplátku ona na návštěvu k ní. Pozvala by ji ráda i s Karlem, jenomže Karel i Evin manžel jsou žárliví a nesnesou přítomnost druhého muže.

Markétě připadalo v první chvíli nemožné, že by mohla souhlasit, neřekla nic, jen se smála. Když o pár minut později seděla v pokoji a kolem uší jí vanuly řeči Karlovy maminky, Evina nabídka se stala o to neodbytnější, oč se zdála v první chvíli nepřijatelnější. Přízrak Evina manžela byl s nimi.

A když pak Karel vykřikoval, že je čtyřletý chlapec, sedal si na bobek a díval se zespodu na stojící Evu, zdálo se jí, jako by se opravdu stával čtyřletým, jako by před ní utekl do svého dětství a ony tu zůstaly samotné dvě jen

s jeho neobyčejně výkonným tělem, tak mechanicky zdatným, že se zdálo neosobní, vyprázdněné a bylo mu možno přimyslet jakoukoli duši. Třeba i duši Evina manžela, toho dokonale neznámého muže bez tváře a bez podoby.

Markéta se nechala milovat tím mechanickým mužským tělem, dívala se pak, jak se to tělo vrhá mezi Eviny nohy, ale snažila se nevidět tvář, aby si mohla myslit, že je to tělo neznámého. Byl to bál masek. Karel nasadil Evě masku Nory, sobě masku dítěte a Markéta mu sejmula hlavu z těla. Bylo to tělo muže bez hlavy. Karel zmizel a stal se zázrak: Markéta byla volná a veselá!

Chci tím snad potvrdit Karlovo podezření, že jejich malé domácí orgie byly pro Markétu až dosud jen sebezapřením a trápením?

Ne, to by bylo přílišné zjednodušení. Markéta skutečně toužila, tělem a smysly, po ženách, jež pokládala za Karlovy milenky. A toužila po nich i hlavou: poslušna věštby starého profesora matematiky, chtěla - alespoň v mezích nešťastné smlouvy - být iniciativní, rozverná a překvapovat Karla.

Jenomže když se s nimi ocitla nahá na širokém gauči, smyslné fantazie jí mizely z hlavy a pouhý pohled na manžela ji vracel zpět do její role, do role té, která je lepší a jíž se ubližuje. I když byla s Evou, kterou měla ráda a na kterou nežárlila, přítomnost muže příliš milovaného padala na ni tíživě a tlumila radost smyslů.

Ve chvíli, kdy mu sejmula hlavu z těla, ucítila neznámý a opojný dotek svobody. Ta anonymita těl, to byl náhle nalezený ráj. S podivným potěšením vyháněla ze sebe svou zraněnou a příliš bdělou duši a proměňovala se v pouhé tělo bez minulosti a bez paměti, ale o to víc vnímavé a lačné. Hladila něžně Evinu tvář, zatímco tělo bez hlavy se na ní mohutně pohybovalo.

Až pak najednou bezhlavé tělo ustalo v pohybech a

hlasem, který jí nepříjemně připomněl Karla, řeklo neuvěřitelně pitomou větou: "Jsem Bobby Fischer! Jsem Bobby Fischer!"

Bylo to, jako by ji budík probudil ze sna. A to byla ta chvíle, kdy se přitiskla k Evě (jako se probuzený spáček tiskne k polštáři, aby se ukryl před kalným světlem dne) a Eva se jí zeptala *platí?* a ona přisvědčila, že platí, a přisála se k ní. Měla ji vždycky ráda, ale dnes poprvé ji měla ráda všemi smysly, pro ni samu, pro její tělo a pro její kůži a byla opojena tou tělesnou láskou jak náhlým zjevením.

Ležely pak na břiše vedle sebe s mírně nadzvednutými zadky a Markéta cítila na kůži, že to nesmírně výkonné tělo na ně už zase upírá oči a za chvíli je začne milovat. Snažila se neslyšet hlas, který tvrdil, že vidí krásnou paní Noru, snažila se být jen neslyšícím tělem, které se tiskne k sladké přítelkyni a k jednomu muži bez hlavy.

Když všechno skončilo, její přítelkyně usnula v jediné vteřině. Markéta jí závidí ten animální spánek, chce ho dýchat z jejích úst, chce usnout v jeho rytmu. Přitiskla se k ní a zavřela oči, aby obelstila Karla, který usoudil, že obě usnuly, a odešel si lehnout do vedlejšího pokoje.

Ráno o půl páté otevřela dveře do jeho ložnice. Podíval se na ni rozespale.

"Spi, postarám se o Evu sama," řekla a něžně ho políbila. Obrátil se na druhý bok a zase už spal.

V autě se jí Eva znovu zeptala: "Tak platí?"

Markéta už nebyla tak rozhodná jako včera. Ano, chtěla by překročit ty staré nepsané úmluvy. Ano, chtěla by přestat být tou lepší. Ale jak to udělat a nezničit lásku? Jak to udělat, když má Karla pořád tolik ráda?

"Neboj se," řekla Eva, "on na to nemůže přijít. U vás je to tak už zařízeno jednou provždy, že jsi to ty, kdo podezírá, a ne on. Nemusíš se vůbec bát, že by ho něco napadlo."

13.

Eva podřimuje v kodrcavém kupé, Markéta se vrátila z nádraží a už zase spí (za hodinu bude musit vstát a chystat se do práce) a na řadě je teď Karel, aby zavezl maminku k vlaku. Je to ráno vlaků. Za dalších pár hodin (ale to už budou oba manželé v práci) vystoupí na nástupiště jejich syn, aby udělal definitivní tečku za příběhem.

Karel je ještě naplněn krásnou nocí. Ví dobře, že z dvou či tří tisíc milování (kolikrát se vlastně za život miloval?) zůstanou jen dvě tři skutečně podstatná a nezapomenutelná, zatímco ostatní jsou jen návraty, imitace, opakování či vzpomínání. A Karel ví, že včerejší milování bylo jedno z těch dvou, tří velikých, a je naplněn jakousi nesmírnou vděčností.

Veze maminku autem k nádraží a maminka celou cestu povídá.

Co povídá?

Především mu děkuje: Cítila se u syna a snachy moc pěkně.

Za druhé mu vyčítá: Velice se na ní provinili. Když ještě bydlil s Markétou u ní, choval se k ní netrpělivě, často i hrubě, nevšímavě, maminka se moc trápila. Ano, uznává, že tentokrát byli velmi milí, jiní než jindy. Změnili se, ano. Ale proč se musili změnit až tak pozdě?

Karel poslouchá dlouhou litanii výčitek (znal ji nazpaměť), ale není ani trochu popuzen. Dívá se koutkem oka na maminku a je opět překvapen tím, jak je maličká. Jako by celý její život byl proces postupného zmenšování.

Ale co je to vlastně za zmenšování?

Je to skutečné zmenšování člověka, který opouští své dospělé rozměry a zahazuje tak dlouhou cestu skrze stáří a smrt do těch dálek, kde už je jen nicotou bez rozměrů?

Anebo je to zmenšování jen optický klam způsobený tím, že se maminka vzdaluje, že je jinde než on, že ji tedy vidí z velké dálky a ona se mu jeví jak ovečka, jak panenka, jak motýl?

Když se maminka na chvíli odmlčela ve své vyčítavé litanii, Karel se jí zeptal: "Co je teď vlastně s paní Norou?"

"To víš, je to už stařenka. Skoro úplně slepá."

"Vídáš ji někdy?"

"Copak nevíš?" řekla maminka dotčeně. Obě ženy se už dávno rozešly, uražené, pohádané, a nikdy se nesmíří. Karel by si to měl pamatovat.

"A nevíš, kde jsme to byli s ní na prázdninách, když jsem byl malý chlapec?"

"Jak bych nevěděla," řekla maminka a jmenovala jedny české lázně. Karel je dobře znal, ale nikdy nevěděl, že právě v nich byla šatna, v níž viděl nahou paní Noru.

Měl teď před očima mírně pahorkatou krajinu těch lázní, dřevěnou kolonádu s vyřezávanými sloupy, dokola kolem kopce s lukami, na nichž se pásly ovce vyzvánějící zvonci. Do té krajiny si teď v duchu vsadil (jako tvůrce koláží, jenž vlepuje vystřiženou rytinu do jiné rytiny) nahou postavu paní Nory a hlavou mu proletěla myšlenka, že krása je jiskra, která vzplane, když přes dálku let se sebe náhle dotknou dva různé věky. Že krása je rozmetání chronologie a vzpoura proti času.

A byl po okraj naplněn tou krásou i pocitem vděčnosti za ni. Pak znenadání řekl: "Maminko, říkali jsme si s Markétou, jestli přece jen nechceš s námi bydlet. Není to žádný problém vyměnit byt za trochu větší."

Maminka ho pohládila po ruce: "Jsi moc hodný, Karel. Moc hodný. Jsem ráda, že mi to říkáš. Ale víš, můj pudlíček je tam už zvyklý. A mám tam známé sousedky."

Pak nastupují do vlaku a Karel vybírá mamince kupé. Všechna se mu zdají být příliš plná a nepohodlná. Nako-

nec ji posadí do první třídy a utíká za průvodcím, aby mu zaplatil příplatek. A jak má peněženku v ruce, vytahuje z ní stovku a dává ji mamince do dlaně, jako by maminka byla děvčátko, které posílají daleko do světa, a maminka si bere tu stovku, bez údivu, samozřejmě, jako školačka, zvyklá, že jí dospělí podstrčí občas nějaké peníze.

A pak už se vlak rozjíždí, maminka je u okna, Karel na nástupišti a mává na ni dlouho, dlouho, až do poslední chvíle.

TŘETÍ ČÁST

Andělé

1.

Nosorožec je hra Eugena Ionesca, během níž lidé, posedlí touhou být jeden jako druhý, promění se postupně všichni v nosorožce. Gabriela a Michaela, dvě americké dívky, probíraly zmíněnou hru v třídě zahraničních studentů v prázdninovém kursu v malém městě u středozemního moře. Paní profesorka Rafaelová je měla nejraději z celé třídy, protože se na ni stále napjatě dívaly a zapisovaly pečlivě každou její poznámku. Uložila jim dnes, aby o hře vypracovaly do příští hodiny společný referát.

"Dost dobře nechápu, jak tomu mám rozumět, že se lidé proměnili v nosorožce," řekla Gabriela.

"Musíš tomu rozumět jako symbolu," poučila ji Michaela.

"To je pravda," řekla Gabriela: "Literatura je složena ze znaků."

"Nosorožec je především znak," řekla Michaela.

"Ano, ale i když přiznáme, že se nezměnili ve skutečné nosorožce, nýbrž jen ve znak, proč se změnili právě v tento znak a ne v jiný?"

"Ano, to je ovšem problém," řekla smutně Michaela a obě dívky krácející právě do internátu se dlouze odmlčely.

Mlčení přerušila Gabriela: "Nemyslíš, že je to falický symbol?"

"Co?" ptala se Michaela.

"Ten roh," řekla Gabriela.

"To je pravda!" zajásala Michaela, ale pak zaváhala: "Ale proč by se všichni měnili v symbol falu? Muži i ženy?"

Obě dívky, cupitající směrem k internátu, se opět odmlčely.